

Радченко Марина

кандидат психологічних наук, доцент,

Національний авіаційний університет,

м. Київ, Україна

radmar55@ukr.net

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Анотація. У статті висвітлено особливості проєктної діяльності викладачів і студентів під час підготовки майбутніх фахівців з соціальної роботи. Узагальнено досвід використання проєктної діяльності на кафедрі соціальних технологій факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету. Розглянуто інноваційну навчальну технологію – метод проєктів. Визначено перспективи подальших досліджень у напрямку застосування проєктних технологій у процесі підготовки фахівців соціальної сфери.

Ключові слова: проєктна діяльність, метод проєктів, соціальне проєктування, соціальна робота

Annotation. The article reveals the specifics of the project activity of teachers and students in the process of training future specialists of social work. The experience of using project activity at the Department of Social Technologies of the Faculty of Linguistics and Social Communications of the National Aviation University is highlighted and summarized. Such an innovative educational technology as the project method is considered. Prospects for further research in the

direction of using project technologies in the process of training social sphere specialists are outlined.

Key words: project activity, project method, social design, social work

Вступ. В останні роки в різних сферах діяльності (мистецтві, освіті, виробництві, політиці тощо) зростає роль діяльності особливого типу, а саме, - проектної. Дослідники вважають, що в процесі проектної діяльності формується логічне мислення, розвиваються творчі здібності, уява та інтуїція, розкриваються резерви особистості [5, с.118]. Взагалі, проектна діяльність за своїм змістом є творчим інноваційним процесом. Сутність терміну «проекування» (від латинського «projectus» - кинутий вперед) полягає у передбаченні результатів специфічної діяльності у вигляді нових процесів або явищ. Проекування у сфері соціальної роботи має на меті створення якісно нового соціального продукту. Соціальне проєкування охоплює різноманітні об'єкти, а саме: людину як суб'єкта соціальних відносин та суспільного індивіда, різні суспільні відносини, підсистеми духовного та матеріального виробництва, елементи соціальної структури суспільства та способу життя [2, с.65-66].

Аналіз наукових та навчально-методичних джерел підтверджує актуальність проблеми проєкування у процесі підготовки фахівців соціальної сфери. Досліджено проблематику педагогічного проєкування, історію, теорію та практику застосування методу проєктів у навчально-виховному процесі: Г. Єрмаков [4], Т. Семигіна, В. Покладова, І. Грига [1], С. Кримський [3], В. Сидоров [7], Л. Тюптя, І. Іванова [8]. Проте, аналіз відповідних джерел дає змогу виокремити певні недоліки у розкритті сутності проєкування у процесі підготовки фахівців із соціальної роботи. Зокрема, не висвітлено значущість методу проєктів у підготовці фахівців із соціальної роботи; не визначено межі та перспективи застосування проєкування у цьому процесі; недостатньо

детально описано досвід застосування методу проєктів у практичній підготовці студентів спеціальності "Соціальна робота".

Метою цієї статті є опис та узагальнення досвіду використання проєктної діяльності на кафедрі соціальних технологій ФЛСК НАУ, а також визначення перспектив застосування методу проєктів у підготовці фахівців соціальної сфери.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо *метод проєктів*, який належить до методів активного навчання, оскільки активізує пізнавальну діяльність тих, хто навчається.

Цей метод активно використовується в навчальному процесі на кафедрі соціальних технологій (ФЛСК, НАУ) і передбачає вирішення певної реальної проблеми. В процесі підготовки та реалізації творчих проєктів у студентів розвиваються ініціативність та самостійність, формуються навички успішного менеджера, а саме: навички планування, організації, стимулювання та контролю [5, с.120]. Основу навчального проєктування складають проєктні ігри, які базуються на принципах командної роботи, спільних інтересів та проблемного характеру соціальних технологій.

Як відомо, навчальне проєктування було розроблено американським педагогом Дж. Дьюї та його послідовником В. Кілпатриком в 20-ті роки ХХ сторіччя. Проєктна система орієнтована на командну роботу, в процесі якої відбувається пошук інформації, її фільтрація та структурування. Метод проєктів є сукупністю проблемних та пошукових методів, використання яких дає конкурентний реальний результат діяльності у вигляді доповідей та рефератів з різної тематики, випуску газети (альманаху), створення проєкту інноваційного соціального центру чи закладу. Так, при вивченні дисципліни «Методи і технології у соціальній роботі» студентам дається завдання в міні-групах створити проєкт інноваційного навчального закладу (центру).

Проєкт створюється за відповідним планом:

1. Вікова група, назва, девіз, фірмовий знак навчального закладу/соціального центру.

2. Цінності, ідеали, на яких будується навчальний заклад/соціальний центр.
3. Основні вимоги до педагогічного колективу.
4. Організація навчального процесу.
5. Методи і форми навчання.
6. Специфіка інновацій.

Оцінювання проєкту відбувається за такими критеріями:

1. Повнота (відтворення всіх пунктів плану);
2. Креативність проєкту;
3. Новизна;
4. Наявність мультимедійної презентації та її якість;
5. Реальність здійснення проєкту.

Результати дослідження за методикою А. В. Лазукіна – Н.Ф. Каліна [6, с. 125] свідчать, що включення в навчальний процес проєктних технологій сприятиме формуванню інноваційної компетентності майбутніх соціальних працівників, а, точніше, трьох її складових, а саме: інформаційного, мотиваційно-особистісного та діяльнісного компонентів

У 2022/23 навчальному році ми провели анкетування з метою визначення оптимальних способів активізації пізнавальної діяльності тих, хто навчається у змішаному режимі. Була запропонована анкета «Форми організації навчальної діяльності на практичних заняттях в режимі змішаного навчання» (табл.1).

Таблиця 1

**Форми організації навчальної діяльності на практичних заняттях
в режимі змішаного навчання»**

Форми організації навчальної діяльності	Бали
1. Самостійне виконання методик	0 ... 10
2. Письмові відкриті відповіді	0 ... 10
3. Кейс-метод	0 ... 10
4. Написання та презентація рефератів	0... 10
5. Проектна діяльність	0 ... 10
6. Ваш варіант _____	

За інструкцією студенти оцінювали організаційні форми навчання від 0 до 10 балів, де «0» – форма організації навчальної діяльності «не сприяє засвоєнню матеріалу», «10» – «сприяє оптимальному засвоєнню навчального матеріалу».

За результатами анкетування були отримані такі показники (рис. 1).

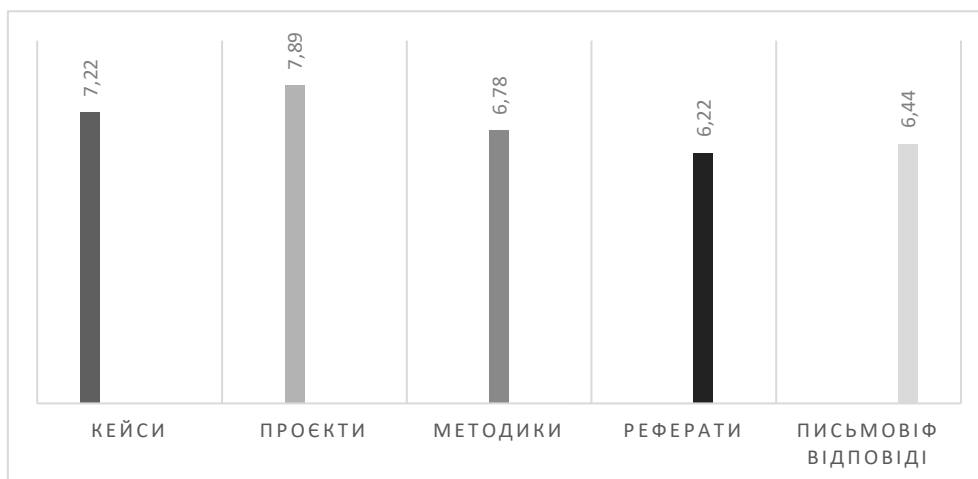

Рис. 1. Оцінка форм організації навчальної діяльності на практичних заняттях в режимі змішаного навчання

Таким чином, згідно з даними опитування студентів, проєктна діяльність займає одну з провідних позицій серед форм організації навчання (як це видно за даними на рисунку 1).

Підготовка до такої діяльності на кафедрі соціальних технологій ФЛСК НАУ починається ще на 2 курсі в процесі викладання дисципліни «Методи і технології у соціальній роботі». На практичних заняттях студенти у складі міні-груп презентують заздалегідь підготовлені інноваційні проєкти соціальних центрів, які створюються за певним планом, але передбачають наявність певних інноваційних задумок. Продовжується проєктна діяльність вже на 4 курсі.

На заняттях з іншої дисципліни («Соціальна робота з людьми з особливими потребами») студентам пропонуються підготувати проєкти на таку тематику:

1. Вітчизняний та зарубіжний досвід організації соціальної роботи з особами з інвалідністю.
2. Психокорекційна та соціальна роботи з дітьми з аутизмом.
3. Психологічні типи батьків, які виховують особу з інвалідністю.
4. Система раннього втручання в Україні.
5. Соціально-психологічна реабілітація людей з розумовою відсталістю.
6. Реабілітація людей із вадами зору та ін.

Тут встановлюються вже більш жорсткі правила. У підготовці проєкту беруть участь члени міні-групи, які на першому етапі обирають ролі, функції, методи та форми роботи. Академічна група розподіляється на підгрупи, кожна з яких обирає тему проєкту. Після цього викладач фіксує склад підгруп та визначає дату проведення заняття.

Існують певні етапи роботи над проєктами:

- *Підготовчий етап*: створення міні-груп, розподіл ролей та функцій, вибір теми та встановлення дати презентації.

- *Інформаційний етап*: збір, фільтрація, редагування та структурування інформації; аналіз можливих варіантів вирішення проблеми; вибір оптимального варіанту для виконання проєктного завдання.

- *Організаційний етап*: виконання кожним учасником своїх обов'язків згідно з планом роботи над проєктом; підготовка до презентації результатів.

- *Презентаційний етап*: представлення проєкту та виконання відповідних ролей.

- *Заключно-підсумковий етап*: оцінка результатів проєкту, підведення підсумків та визначення переможців.

Результати проєктної діяльності узагальнюються під час загальнокафедральних заходів. Наприклад, у 2023 році на засіданні круглого столу «Науково-дослідні проєкти в соціальній сфері» взяли участь 50 осіб.

Як свідчить власний досвід впровадження методу проєктів в навчальний процес, проєктна діяльність стимулює пізнавальний інтерес до навчання та розкриває внутрішні резерви особистості.

Висновки. Отже, доцільність використання проектних технологій в процесі підготовки майбутніх соціальних працівників зумовлена специфікою їхньої діяльності, яка орієнтована на самостійну роботу майбутніх фахівців і формує навички приймати відповідальні рішення, планувати, організовувати, мотивувати та контролювати як власну діяльність, так і діяльність отримувачів соціальних послуг. Використання методу проектів в навчальній діяльності створює умови для активізації пізнавальної діяльності, а також для організації командної роботи студентів у різних навчальних ситуаціях, в яких загальний результат залежить не тільки від роботи кожного, а й від злагодженої роботи всієї проектною групи. Цей метод перетворює традиційний навчальний процес у цікаву колективну подорож у країну знань, креативних досліджень, захоплюючих дискусій та самопрезентацій.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є висвітлення та узагальнення досвіду інших закладів освіти із застосування проектною діяльності в процесі підготовки фахівців соціальної сфери, оскільки розробка та реалізація різноманітних соціальних проектів допомагає вже в період навчання ознайомитися зі специфікою майбутньої професії, сформувані якості, необхідні для її успішного здійснення.

Список використаних джерел

1. Інновації в соціальних службах: навч. метод. посіб. / Т.В. Семигіна, В.В. Покладова, І.М. Грига та ін. – Київ : Пульсари, 2012. С. 48 – 139.
2. Інноваційні методики у соціальній роботі: методичні рекомендації до самостійної роботи / уклад: О.М. Котикова, М.І. Радченко. – Київ : НАУ, 2021. 80 с.
3. Кримський С.Б. Проект і проектування в сучасній цивілізації. *Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практикозорієнтований зб./* – Київ : Департамент, 2003. С. 6 – 15.

4. Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практикозорієнтований зб./ наук. керів. і ред. І.Г. Єрмаков. – Київ : Департамент, 2013. 500 с.

5. Петрова І. Проектні можливості ділових ігор. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2023. Вип. 17. С.118 – 128.

6. Радченко М.І. Формування інноваційних якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: педагогіка, психологія: зб. наук. пр.* – К.: Національний авіаційний університет, 2016. Вип. 2 (9). С. 123 – 126.

7. Сидоров В. Ролі та функції соціальних працівників // Соціальна робота в Україні: перші кроки / за ред. В. Полтавця. – Київ : Видавничий дім «КМ Асасієтія», 2000. С.46 – 86.

8. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ : Університет «Україна», 2014. С. 258 – 263.